

Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 3.2

Slik oppfyller dere kravene til produksjon og omsetning av planter og formeringsmateriale av *Pyrus L.* (pære)

I noen kulturer er risikoen for introduksjon og spredning av karanteneskadegjørere vurdert som spesielt stor. For disse kulturene er det i [forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B](#) listet en rekke særskilte krav, som dere i tillegg til de generelle kravene i forskriften, må oppfylle før dere kan omsette varene.

Dette er en regelverksveileder som gir en nærmere beskrivelse av de særskilte kravene som gjelder for planter og formeringsmateriale (unntatt frø) av *Pyrus L.* (pære).

Denne veilederen må leses sammen med:

- [Forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 1 og 3.2](#)
Her finner dere de særskilte kravene for produksjon og omsetning av *Pyrus L.*
- *Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B – Generelle krav.*
Denne veilederen gjelder for **alle** virksomheter som produserer og omsetter kulturer som er nevnt i vedlegg 4B.
- *Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 1.*
Denne veilederen gjelder for dere som produserer og omsetter vertplanter for pærebrann.
- *Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 13.*
Denne veilederen gjelder for dere som omsetter plantemateriale som har vært dyrket i eller direkte på frilandsjord.

På temasiden «[Veiledere for særskilte krav til plantehelse ved produksjon og omsetning av planter](#)» finner dere en oversikt over alle regelverksveiledere som gjelder for de kulturer som er omfattet av § 5 vedlegg 4B i forskrift om plantehelse.

Hvem gjelder denne veilederen for?

Veilederen gjelder for virksomheter som produserer og omsetter plantemateriale av pære, for eksempel:

- grunnstamme
- podekvist
- okulasjonsøye
- pisk
- tre eller busk
- *in vitro* planter eller annet formeringsmateriale

Hva har dere ansvar for?

Før dere kan omsette planter og formeringsmateriale av pære, må dere dokumentere at plantematerialet tilfredsstiller kravene i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 1. og 3.2.

Kravene gjelder for hele produksjonsstedet, inkludert grøntanlegg, frukthage, morplanter og for plantematerialet som dere skal omsette og omhandler blant annet:

- testing i partier
- status på området hvor planteproduksjonen foregår og kontroll m.m. for følgende skadegjørere:
 - [Erwinia amylovora](#) (pærebrann) (Burrill) Windslow et al)
 - [Candidatus phytoplasma pyri](#) (pærevisnesjuka)

Dere har selv ansvar for å dokumentere at dere har oppfylt kravene i forskriften.

Dere finner faktainformasjon om de aktuelle skadegjørerne ved å følge lenkene over. For annet relevant stoff, se [Vanlig planteproduksjon](#) på Mattilsynets nettsider.

Hvilke slekter og arter gjelder denne veilederen for?

Pæretrær tilhører slekten *Pyrus* L. (pære), og de særskilte bestemmelsene i regelverket gjelder for alle arter og krysninger innenfor slekten *Pyrus* L., bl.a. vanlig pære (*Pyrus communis*).

Slik kan dere oppfylle og dokumentere kravene

Krav knyttet til pærebrann

For krav knyttet til pærebrann, henvises det til veileder for pærebrannvertplantene.

Krav knyttet til *Candidatus phytoplasma pyri*

Her nevner forskriften to alternativer.

- a. Området skal være fritt for *Candidatus phytoplasma pyri*
- b. Planter og områder skal være fri, samt testing i partier for *Candidatus phytoplasma pyri*

Merk at alternativ a. ikke er et reelt alternativ i Norge, se under.

Området skal være fritt for *Candidatus phytoplasma pyri*

Mattilsynet har ikke grunnlag for å anerkjenne Norge eller deler av Norge fri for denne sjukdommen. Derfor er ikke alternativ a. et reelt alternativ.

Alt om bestemmelsen finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 3.2 a)

Planter på produksjonsstedet og i området rundt skal være fri for *C. ph. pyri*

Dere har ansvar for å kontrollere visuelt for symptomer på *Candidatus phytoplasma pyri* på eget produksjonssted og på pæretrær på naboeiendommer.

Med «planter på produksjonsstedet» menes alle planter av *Pyrus* i produksjons- og kvistbankfelt, samt frukthage på hele produksjonsstedet (bruksenheten).

Med «umiddelbar nærhet» mener Mattilsynet en sone på minimum 50 meter rundt produksjonsstedet. Pæretrær i området rundt kan være et reservoar for smitte og bidra til at insektvektorer infiserer friske produksjonsfelt.

Det bør kontrolleres minst én gang pr vekstsesong de tre siste vekstsesongene før omsetning. Dere bør inspisere feltene radvis. Kontrollen kan dokumenteres ved at dere loggfører den eller får kvittering fra den som har gjort kontrollen.

Dere har også ansvar for å kontrollere naboeiendommer

For å kontrollere i 50-meterssonen rundt produksjonsstedet, må den som er ansvarlig for virksomheten inngå avtale med eiere av naboeiendommer om å få kontrollere trær i denne sonen. Evt. kan trærne fjernes. Hvis eier av naboeiendom ikke ønsker å inngå en slik avtale, kan dere kontakte Mattilsynet.

Hvis dere observerer symptomer på *Candidatus Phytoplasma pyri*, skal dette følges opp slik:

- Trær med symptomer skal fjernes. Med fjerning menes destruering av infiserte trær.
- Dette er en karanteneskadegjører, og alle som har kjennskap til eller mistanke om symptomer på karanteneskadegjørere, skal straks melde fra til Mattilsynet, se matloven § 6 og forskrift om plantehelse § 38. For å sikre at det ikke er risiko for smittespredning, kan det være aktuelt å iverksette ytterligere tiltak. Les mer om dette i «Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B – Generelle krav».

Dokumentasjon: Når dere har gjennomført en systematisk kontroll, kan dere dokumentere kontrollen med logg, kvittering e.l. som viser

- hvor kontrollen er gjennomført
- hvem som har utført kontrollen
- når kontrollen er gjennomført
- hva som er kontrollert (hvilke rader eller planter etc.)
- hvilke observasjoner som er gjort og hvordan evt. infiserte trær har blitt fjernet

Alt om bestemmelsen finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 3.1 b i).

Testing for *Candidatus phytoplasma pyri* i partier som skal omsettes

Dere har ansvar for å teste én promille av et parti før dere kan selge det. Dette for å avdekke eventuell latent infeksjon i plantematerialet, ny vektorbåren smitte eller smitte som ikke er oppdaget ved visuell kontroll i felt før dere omsetter varen.

Parti: Ett parti er det plantemateriale som inngår i årets omsetning. Grunnstammer, podekvist og ferdige pæretrær skal ikke inngå i samme parti. Dvs. at grunnstammer, podekvist, pisk og ferdige pæretrær holdes som adskilte partier uavhengig av antall solgte enheter.

Ett parti kan bestå av plantemateriale av ulik alder, opphav og sorter m.v.

Dere skal

- ta prøver, som skal sendes til laboratorium for analyse
- dokumentere med analyserapport fra laboratorium at prøvene er tatt og funnet fri for *Candidatus phytoplasma pyri*

Dere kan ta ut prøver for testing slik:

Prøvetetthet: Én promille av enhetene i et parti som er bestemt for omsetning. Hvis partiet er mindre enn 1 000 enheter, skal minst én prøve være testet.

Prøvemateriale: Prøvemateriale kan være

- skudd fra pisk eller ferdige trær
- skudd, røtter eller hele planter av grunnstammer

- skudd eller røtter fra kvisttrær som det høstes podemateriale fra.

Tidspunkt for prøveuttak: Prøver kan tas i vekstsesongen og så nært inntil omsetningstidspunktet som mulig, men ikke senere enn at analysesvar foreligger før omsetning.

Prøveuttak i partier til okulering

Prøvemateriale: Skuddprøver fra kvisttrær som det skal høstes okulasjonsmateriale fra inneværende år.

Tidspunkt for prøveuttak: Mai-juli.

Disse prøvene og analysesvaret representerer partier som skal omsettes for okulering samme sesong.

Prøveuttak i partier til kopulering

Prøvemateriale: Skudd- eller rotprøver fra kvisttrær det skal høstes kopulasjonsmateriale fra inneværende sesong.

Tidspunkt for prøveuttak: Fra august til desember. NB: Hvis dere skal ta ut prøver av røtter mens materialet er i hvile, er det viktig at dette blir gjort før det blir frost i bakken.

Disse prøvene representerer partiet som skal omsettes mens kvisten er i hvile.

Prøveuttak i partier av grunnstammer:

Dere som omsetter grunnstammer, kan ta ut prøver ved opptak av grunnstammene eller på lager (før omsetning). Disse prøvene representerer partier av grunnstammen som omsettes det kommende året.

Innsending av prøver: Før dere sender inn prøver, må dere selv ta kontakt med aktuelt laboratorium og avtale hvordan dere skal merke, emballere og sende prøvene.

Analysemetode: Mattilsynet anser PCR analyse for en egnet metode for diagnostisering. Ved bruk av andre metoder, se *Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B – Generelle krav*.

Dokumentasjon: Dere skal dokumentere prøveuttaket med oversikt over partiet, samt hvor og når de enkelte prøvene er tatt ut. Analyserapporten fra laboratoriet skal også oppbevares som dokumentasjon.

Alt om bestemmelsen finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 3.2 b ii).

Endringer

Versjon	Endret	Utarbeidet av	Endring
2	Juli 2017	HK seksjon planter	Endringer i hvordan vi definerer et parti under «Testing for heksekost i partier som skal omsettes»
3	Januar 2019	HK seksjon planter	Krav knyttet til pærebrann er fjernet fra denne veilederen. Det henvises i stedet til <i>Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 1</i> .
4	Desember 2020	HK seksjon planter	Presisering av prøveuttak i partier, inkl. kopulering.